

Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja otrā atzinuma kopsavilkums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasažieru datu reģistra datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem

(Pilns šā atzinuma teksts angļu, franču un vācu valodā pieejams Eiropas Datu aizsardzības uzraudzītāja (EDAU) tīmekļa vietnē www.edps.europa.eu)

(2015/C 392/09)

I. PRIEKŠLIKUMS UN TĀ KONTEKSTS

1. Sarunas par iespējamu pasažieru datu reģistra (PDR) shēmas izveidi ES aizsākās jau 2007. gadā, kad par šo jautājumu tika sagatavots priekšlikums Padomes pamatlēmumam ⁽¹⁾. Sākotnējā priekšlikuma iecere bija uzlikt gaisa pārvadātājiem, kas veic lidojumus starp ES un trešām valstīm, pienākumu nosūtīt PDR datus kompetentajām iestādēm teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanas, atklāšanas, izmeklēšanas mērķiem un saukšanai pie atbildības par tiem. EDAU sniedza atzinumu par šo priekšlikumu ⁽²⁾ un sekoja tā turpmākai izstrādei.
2. Komisija 2011. gada 2. februārī pieņēma jaunu priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasažieru datu reģistra datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem (turpmāk "Priekšlikums"). EDAU sniedza atzinumu par šo jauno Priekšlikumu ⁽³⁾, ietverot tajā papildu komentārus un piezīmes par tekstu, kas cita starpā attiecās uz priekšlikuma nepieciešamību un proporcionalitāti, tā tvērumu, informācijas apmaiņu starp dalībvalstīm un PDR datu glabāšanu.
3. Padome 2012. gada 23. aprīlī pieņēma vispārēju pieeju attiecībā uz Komisijas ierosināto tekstu ⁽⁴⁾, lai varētu sākt sarunas ar Parlamentu.
4. Likumdošanas procedūra tika apturēta, kad Eiropas Parlamenta Pilsoņu brīvību, tieslietu un iekšlietu komiteja (*LIBE*) 2013. gada 24. aprīlī noraidīja Priekšlikumu ⁽⁵⁾, apšaubot tā nepieciešamību un proporcionalitāti. Nesen pārrunas tika atsāktas, reaģējot uz teroristu uzbrukumiem, kas 2015. gada janvārī norisinājās Parīzē ⁽⁶⁾.
5. Eiropas Parlaments savā 2015. gada 11. februāra rezolūcijā par terorisma apkarošanas pasākumiem ⁽⁷⁾ apņēmas "strādāt, lai ES PDR direktīva tiktu pabeigta līdz gada beigām" un mudināja Komisiju "norādīt, kādu ietekmi izraisa ES Tiesas spriedums par Datu saglabāšanas direktīvu un kāda ir iespējamā ietekme uz ES PDR direktīvu". Eiropas Parlaments arī aicināja Padomi panākt progresu attiecībā uz Datu aizsardzības paketi, lai dialogi par abiem jautājumiem – ES PDR direktīvu un Datu aizsardzības paketi – varētu notikt paralēli. Komisija arī tika mudināta pieaicināt neatkarīgus ekspertus no tiesībsardzības, drošības un izlūkošanas kopienām un 29. panta darba grupas pārstāvjus, lai uzklāsit viņu viedokļus un apspriestu PDR shēmas nepieciešamību un proporcionalitāti.
6. Turklāt rezolūcijā dalībvalstis tika aicinātas "optimāli izmantot Eiropas līmenī izveidotās platformas, datubāzes un trauksmes sistēmas, piemēram, Šengenas Informācijas sistēmu (SIS) un iepriekšējas pasažieru informācijas sistēmu (APIS)" ⁽⁸⁾, un stingri mudinātas nodrošināt "labāku informācijas apmaiņu starp dalībvalstu tiesībsardzības iestādēm un ES aģentūrām" ⁽⁹⁾.

⁽¹⁾ COM(2007) 654 galīgā redakcija.

⁽²⁾ EDAU 2007. gada 20. decembra atzinums par priekšlikumu Padomes pamatlēmumam par pasažieru datu reģistra (PDR) izmantošanu tiesībsardzības mērķiem (OV C 110, 1.5.2008., 1. lpp.).

⁽³⁾ EDAU 2011. gada 25. marta atzinums par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai par pasažieru datu reģistra datu izmantošanu teroristu nodarījumu un smagu noziegumu novēršanai, atklāšanai, izmeklēšanai un saukšanai pie atbildības par tiem.

⁽⁴⁾ Padomes vispārējā pieeja, teksts pieņemts 2013. gada 23. aprīlī, 8916/2.

⁽⁵⁾ Sk. Eiropas Parlamenta 2013. gada 23. aprīļa rezolūciju.

⁽⁶⁾ Sk. https://en.wikipedia.org/wiki/Charlie_Hebdo_shooting. Saistība ar ES PDR priekšlikumiem ir redzama, piem., Eiropadomes locekļu paziņojumā pēc Valstu vai to valdību vadītāju neformālās sanāksmes Briselē, 2015. gada 12. februārī (<http://www.consilium.europa.eu/lv/press/press-releases/2015/02/150212-european-council-statement-fight-against-terrorism/>) un ES terorisma apkarošanas koordinators ziņojumā par pasākumu īstenošanu (<http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9422-2015-REV-1/lv/pdf>).

⁽⁷⁾ Eiropas Parlamenta rezolūcija 2015/2530.

⁽⁸⁾ Rezolūcijas 11. punkts.

⁽⁹⁾ Rezolūcijas 22. punkts.

7. Šajā saistībā 2015. gada 17. februārī *LIBE* komitejas referents nāca klajā ar atjauninātu ziņojumu ⁽¹⁾. Šajā dokumentā tika ierosināti vairāki Komisijas priekšlikuma grozījumi, piemēram, tika ieteikts iekļaut tajā ES iekšējos lidojumus. 29. panta darba grupa nosūtīja *LIBE* komitejai vēstuli, kurā sniedza savus komentārus un piezīmes par ziņojumu ⁽²⁾. *LIBE* komiteja 2015. gada 15. jūlijā pieņēma orientējošo balsojumu un vienojās par sarunu sākšanu ar Padomi.
8. Šajā EDAU atzinumā tiks aplūkotas *LIBE* komitejas un Padomes ierosinātās izmaiņas Priekšlikumā, ņemot vērā trialogus, kam būtu jāsākas šomēnes. Šajā atzinumā tiks ņemts vērā Eiropas Savienības Tiesas 2014. gada 8. aprīļa spriedums lietā *Digital Rights Ireland Ltd* ⁽³⁾ (turpmāk "DRI spriedums"), kas tiks integrēts atzinuma pamatojumā.
9. EDAU atzīst, ka Eiropa ir pakļauta nopietniem terorisma draudiem un tai ir jāveic jēgpilni pasākumi. Cīņa pret terorismu un smagiem noziegumiem ir likumdevēja legītimais mērķis, un EDAU, būdama no ES neatkarīga uzraudzības iestāde, šo pasākumu *a priori* ne atbalsta, ne arī iebilst pret to. Pilnībā respektējot likumdevēja lomu ierosināto pasākumu nepieciešamības un proporcionalitātes izvērtēšanā, EDAU šajā atzinumā analizē to ietekmi uz fizisku personu datu aizsardzību un privātumu, ņemot vērā spēkā esošo tiesisko regulējumu un judikatūru datu aizsardzības un privātuma jomā. Šī analīze ir saistīta ar mūsu uzdevumu konsultēt iestādes par to, kāda ir to politikas ietekme uz datu aizsardzību, jo īpaši gadījumos, kad nopietni tiek skartas tiesības uz privātumu un datu aizsardzību.

IV. SECINĀJUMI

62. EDAU atzinīgi vērtē dažādos Padomes un *LIBE* komitejas veiktos uzlabojumus Priekšlikuma tekstā, piemēram, attiecībā uz konkrētiem noteikumiem par datu aizsardzību, datu aizsardzības inspektora klātbūtni un konkrētu atsauci uz uzraudzības iestāžu pilnvarām.
63. Tomēr būtiskais PDR shēmas priekšnoteikums, proti, atbilstība nepieciešamības un proporcionalitātes principiem, Priekšlikumā joprojām nav izpildīts. Priekšlikums nesniedz visaptverošu izvērtējumu par esošo instrumentu spēju nodrošināt ES PDR shēmas mērķa sasniegšanu. Turklāt tajā nav ietverta sīkāka analīze par to, cik lielā mērā ES PDR shēmas mērķi būtu iespējams sasniegt, veicot pasākumus ar mazāku ietekmi uz privātumu. Visbeidzot, neselektīvā un masveidīgā datu vākšana un apstrāde PDR shēmas vajadzībām ir pielīdzināma vispārējās pārraudzības pasākumam. EDAU uzskata, ka vienīgais mērķis, kas atbilstu pārskatāmības un proporcionalitātes prasībām, būtu PDR datu izmantošana, izvērtējot katru gadījumu atsevišķi, bet tikai situācijās, kad ir konstatēts nopietns un konkrēts apdraudējums, par ko liecina specifiskāki rādītāji.
64. Tā kā nav pieejama informācija par to, ka ierosināto pasākumu nepieciešamība un proporcionalitāte būtu pietiekami uzskatāmi parādīta, EDAU uzskata, ka arī grozītais Priekšlikums joprojām neatbilst Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7., 8. un 52. panta, LESD 16. panta un ECTK 8. panta standartiem.
65. EDAU aicina likumdevējus turpināt pētīt iespējas novērst pašreizējos apdraudējumus, izmantojot selektīvākus pasākumus, kuriem ir mazāka ietekme uz privātumu un kuru pamatā ir konkrētākas iniciatīvas, kas attiecīgā gadījumā koncentrējas uz noteiktām lidojumu, pasažieru vai valstu kategorijām.
66. EDAU galvenie komentāri šajā atzinumā bija vēlti iepriekš izklāstītajiem būtiskajiem Priekšlikuma trūkumiem, kā arī šādiem aspektiem:
  - Priekšlikumā būtu jānosaka, ka datu glabāšanas periods ir jāsamazina līdz tādām, ko attaisno objektīvi kritēriji, ar kuriem tiek pamatots uzglabāšanas periods,
  - Priekšlikumā būtu skaidrāk jānosaka, ka PDR datus drīkst izmantot tikai tādiem mērķiem, kas ir saistīti ar teroristu nodarījumu un smagu starptautisku noziegumu novēršanu, atklāšanu, izmeklēšanu un saukšanu pie atbildības par tiem,
  - pirms kompetentā iestāde pieprasa pieeju datiem, principā būtu jāsaņem tiesas vai citas neatkarīgas administratīvas iestādes iepriekšēja piekrišana,

⁽¹⁾ Ziņojums ir pieejams šajā saitē: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&mode=XML&reference=A8-2015-0248&language=LV>.

⁽²⁾ 29. panta darba grupas 2015. gada 19. marta vēstule *LIBE* komitejas priekšsēdētājam.

⁽³⁾ Tiesas spriedums 2014. gada 8. aprīlī, *Digital Rights Ireland Ltd*, apvienotās lietas C-293/12 un C-594/12.

- Priekšlikumā būtu jānorāda pienācīgi aizsardzības pasākumi, kas garantē Pasažieru informācijas nodaļas apstrādātās informācijas drošību,
- PDR shēmas tvērumam attiecībā uz noziegumu veidu vajadzētu būt daudz šaurākam, būtu arī jāpaplašina terminu “nopietns starptautisks noziegums” un “tūlītēji un nopietni draudi sabiedrības drošībai” definīcijas,
- būtu labāk jādefinē un jāprecizē kritēriji, kas jāizpilda kompetentajām iestādēm, lai tās varētu piekļūt PDR datiem,
- likumdevēji tiek aicināti sagaidīt jaunās datu aizsardzības paketes pieņemšanu, lai varētu pilnībā salāgot Priekšlikumā paredzētos pieņēmumus ar pieņemtajiem jaunajiem noteikumiem,
- direktīvas izvērtējuma pamatā vajadzētu būt visaptverošiem datiem, tostarp to personu skaitam, kas datu apstrādes rezultātā ir tiešām notiesāti, nevis tikai saukti pie atbildības.

Briselē, 2015. gada 24. septembrī

Giovanni BUTTARELLI,
Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs
